

DIO I

UVOD

Razvoj savremenog društva doveo je do potrebe da se poslovne aktivnosti, odnosno ekonomski problemi, počnu proučavati na sveobuhvatan i interdisciplinaran način.

Ekonomska nauka se bavi objašnjavanjem i usavršavanjem ekonomskog sistema i nosiocima ekonomske politike i pomaže da ovaj sistem usmjeravaju ka potpunijem ostvarivanju ekonomskih ciljeva. Međutim, sve više raste svijest o tome da se taj sistem ne može uspješno proučavati kao zasebna cjelina, nego ga treba posmatrati u sastavu cjelokupne stvarnosti u kojoj ljudi žive i rade.

Proširivanjem polja ekonomije poljem psihologije, socijalne psihologije, etnopsihologije, kulturne antropologije, te ostalih disciplina otvaraju se mogućnosti da ekonomija poprimi ljudsku dimenziju i da se razvija uporedo sa razvojem društva i čovjeka, tj. njegovih psihofizičkih snaga.

Predmet i cilj

Predmet ovog udžbenika su osobine naroda (koje često nazivamo nacionalnim karakterom), odnosno faktori, pojave i fenomeni koji utiču na stvaranje i razvijanje tih osobina, a naročito oni koji bi

mogli biti od značaja za obavljanje poslovnih aktivnosti sa pripadnicima različitih naroda. Pri tome su posebno interesantne osobine koje pogoduju razvoju preduzetništva, ili ga podstiču, kao što su samouvjerenost, kreativnost, nezadovoljstvo postojećim, komunikativnost, spremnost na dijalog, sposobnost upotrebe znanja itd.

Imajući u vidu da poslovne aktivnosti sve češće imaju karakter međunarodnih aktivnosti, odnosno da se mora razmišljati globalno, svjetski ili bar regionalno, *cilj* je da se kod studenata poslovne ekonomije razvija svijest o tome da upoznavanje sa osobinama drugih naroda, njihovim običajima, vrijednostima, uopšte kulturom, postaje imperativ za svakoga ko ima namjeru da se bavi ovim poslovima.

I pored toga što se svi slažemo sa floskulom da je svijet postao globalno selo, mišljenja smo da, bar u našem dijelu svijeta, još uvijek nije dovoljno prisutna svijest o tome da će vođenje pregovora sa pripadnikom drugog naroda biti daleko uspješnije i jednostavnije ukoliko smo upoznati sa razlikama i sličnostima između naših i njegovih obrazaca ponašanja, načina života, fundamentalnih vrijednosti i vjerovanja.

Zbog toga ćemo se dotaknuti, bez namjere da se upuštamo u dublju analizu bilo kojeg od pomenutih fenomena (budući da su oni predmet posebnih naučnih disciplina), mnoštva pojava i pojmova koji na bilo koji način, a prema našem shvatanju, mogu biti od značaja za razumijevanje predmeta našeg izučavanja. Pri tome ćemo voditi računa da, ako ne u potpunosti osvijetlimo (što bi bilo suviše pretenciozno i potpuno nerealno), barem pokušamo skrenuti pažnju na određene aspekte koji mogu imati uticaja na obavljanje poslovnih aktivnosti sa pripadnicima drugih naroda.

Morali smo se pozabaviti nekim od osnovnih pojmova opšte i socijalne psihologije, etnopsihologije, kulturne ili socijalne antro-

plogije, kao i ekonomske psihologije, jer smo smatrali da nije moguće govoriti o osobinama naroda a da ne kažemo bar najosnovnije o pojmu ličnosti, socijalizacije, kulture, jezika, običaja itd.

Zanimale su nas i teorije o uticaju geografskih odlika teritorije na osobine naroda, pri čemu smo kao primjer naveli neka od obilježja Balkanskog poluostrva, kako ih je opisao najpoznatiji geograf sa ovih prostora Jovan Cvijić. Nismo mogli, a da se ne osvrnemo na teoretske postavke političke geografije i geopolitike, disciplina koje se bave izučavanjem veze između tla na kojem živi jedan narod i vođenja državne politike. Takođe smo se kratko osvrnuli na fenomen globalizacije, imajući na umu nesumnjiv uticaj globalizacije na nacionalni karakter, odnosno osobine naroda.

Veliku pažnju smo posvetili religiji, odnosno pokušali smo da damo jednostavan pregled osnovnih postavki i učenja najvećih svjetskih religija, duboko svjesni činjenice da se pripadnici različitih religija ne poznaju dovoljno i da je često upravo to međusobno nepoznavanje uzrok nerazumijevanja i nespremnosti da se prevazilaze granice i poslovno uspješno sarađuje.

Pozabavili smo se i pitanjem obrazovanja, smatrajući ga ključnim preduslovom, ali i moćnim instrumentom, za dostizanje postavljenih društvenih ciljeva, pri čemu smo naročitu pažnju posvetili trenutno aktuelnim dugoročnim projektima na evropskom (bolonjski proces) i svjetskom (obrazovanje za održivi razvoj) nivou. Smatrali smo da je potrebno našim studentima skrenuti pažnju na to koje ključne kompetencije treba da razvijaju da bi imali uspjeha i u poslu, ali i životu uopšte, a što istovremeno treba da posluži kao orijentir i našim vladama i institucijama koje se bave obrazovanjem u kreiranju obrazovnih programa i planova.

U posljednjem dijelu pažnju smo posvetili različitim poslovnim običajima, ilustrujući ih konkretnim primjerima iz tri

zemlje, različitih kulturnih, religijskih i društvenih karakteristika. Takođe smo se pozabavili poslovnom etikom, smatrajući da je usvajanje poslovne etike kao načina razmišljanja, života i poslovanja jedan od najboljih i najefikasnijih načina za hvatanje priključka sa savremenim svijetom naših preduzetnika, ali i naroda našeg regiona u cjelini.

Kako je organizovan ovaj udžbenik

Udžbenik je podjeljen u deset dijelova, od kojih svaki sadrži određen broj poglavlja koja su posvećena određenim aspektima predmeta izučavanja.

Knjigu smo osmislili tako da možete da započnete sa čitanjem bilo gdje. Nije potrebno da završite sa čitanjem jednog poglavlja da bi započeli sa drugim.

Možete slobodno da preskočite dijelove koji su vam poznati, a posebno će nas radovati da svoja sopstvena znanja i iskustva podijelite sa nama.

Zato vas ohrabujemo da i sami razmišljate o temama kojima smo se u ovoj knjizi bavili, da sami istražujete i prikupljate činjenice i tuđa iskustva i tako izgrađujete sopstveno mišljenje i stavove.

Upotreba indeksa i sadržaja trebalo bi da vam omogući da brzo i efikasno pronađete mjesto koje vam daje potrebnu informaciju.